

Raadsinformatiebrief

Onderwerp: Op weg naar glyfosaatvrije pacht
Van: afdeling Vastgoed & Economie
Portefeuillehouder: S.P.G. Kox
Datum: 4 februari 2025
Zaaknummer: Z22000891

Aanleiding

Gemeente Eersel geeft circa 250 hectare (ha.) landbouwgrond uit via pacht, waarvan circa 165 ha. in langjarige pacht. In 2022 heeft de gemeenteraad van Eersel besloten¹ tot het instellen van een glyfosaatverbod voor de geliberaliseerde pachtgronden. Omdat dit kortlopende contracten betreffen heeft de Grondkamer geaccepteerd dat de grondeigenaar die voorwaarde stelt. Bij langjarige pacht heeft de gemeente geen juridisch afdwingbare mogelijkheden om een verbod op te leggen. Om die reden heeft uw raad in dezelfde raadsvergadering besloten om voor de langjarige pacht het gebruik van niet-chemische alternatieven voor onkruidbestrijding te stimuleren door vergroting van kennis en het bieden van ondersteuning over niet-chemische alternatieven van onkruidbestrijding. De gemeente heeft een gespecialiseerd adviesbureau gevraagd invulling te geven aan dit traject.

In deze raadsinformatiebrief (RIB) informeren wij uw raad over het gelopen traject. Een uitgebreid verslag hiervan is verwoord in het rapport *'Op weg naar glyfosaatvrije pacht in Eersel'* dat is bijgevoegd. Verderop in deze RIB treft u de hoofdpunten uit dit rapport aan.

Tevens is bijgevoegd het onlangs door Wageningen University en Research uitgebrachte rapport *'Gebruik van glyfosaat in de Nederlandse land- en tuinbouw en inventarisatie van alternatieven voor glyfosaattoepassingen'*. Dit omdat hier in het rapport *'Op weg naar glyfosaatvrije pacht in Eersel'* naar verwezen wordt én omdat dit rapport uitgebreide en genuanceerde achtergrondinformatie geeft over de context en de praktische toepassing van glyfosaat in Nederland. Het rapport geeft naast het inzicht in de toepassingen ook weer welke alternatieven er zijn met daarbij – indien mogelijk – een inschatting van de effectiviteit, kosten, arbeid en extra bewerkingen.

Hoofdpijnen rapport 'Op weg naar glyfosaatvrije pacht in Eersel'

Tijdens het traject is gebleken dat er weerstand is bij een deel van de pachters tegen het raadsbesluit om een verbod op glyfosaat en glyfosaathoudende middelen in te stellen. Zij twijfelen aan de (mogelijke) risico's van glyfosaat voor mens en milieu. Het vooraf beoogde kennistraject in groepsverband is deels aangepast naar een traject met individuele begeleiding van vijf pachters en een veldbezoek en presentatie bij Landcoöperatie Dal van de Kleine Beerze. Via deze landcoöperatie zijn, naast het bestuur, nog zeven pachters bereikt. In totaal zijn daarmee twaalf gemotiveerde pachters en het bestuur van de landcoöperatie bereikt, die openstaan voor het gebruik van niet-chemische alternatieven voor glyfosaat.

Op deze wijze is het doel om kennis te delen en ervaringen uit te wisselen met pachters deels behaald.

Met deskundige adviseurs zijn methoden opgesteld voor het onderwerken van groenbemesters en onkruidbeheer zonder glyfosaat in de regio Eersel. Daaruit bleek dat bij een goede afstemming van de groenbemester op het hoofdgewas, het mogelijk is de groenbemester chemievrij onder te werken. In de regio zijn enkele machines beschikbaar om groenbemesters mechanisch onder te

¹ Raadsvoorstel R22.015

werken. Niet-chemische alternatieven van onkruidbeheer zijn uitvoerbaar, maar de uitvoering is complexer, meer afhankelijk van weersomstandigheden en duurder. Er zijn situaties waarin het niet-chemisch bestrijden van onkruid een uitdaging is, bijvoorbeeld bij wortelonkruiden zoals kweekgras.

Wat de exacte meerkosten van niet-chemische alternatieven voor glyfosaat zijn, hangt af van het type bedrijf, aanwezigheid van machines en de reden van toepassing van glyfosaat. Hier is niet één vast bedrag voor te bepalen. Aanvullend onderzoek naar de meerkosten van niet-chemische alternatieven voor glyfosaat, voor verschillende bedrijfstypen, beschikbaarheid van machines en de te vervangen toepassing van glyfosaat zou een mogelijke vervolgstap kunnen zijn. Als eerste stap gericht op mechanisch onderwerken van groenbemesters en graszoden. Het recentelijk verschenen WUR rapport² over gebruik van en alternatieven voor glyfosaat geeft hierover informatie, waarin voor sommige toepassingen een ruime bandbreedte is gegeven van de meerkosten.

Aansluitend kan de gemeente bij de langjarige pacht een pachtkorting overwegen voor de inzet van het mechanisch onderwerken van groenbemesters en graszoden. Hierbij wordt opgemerkt dat een en ander nader juridisch verkend dient te worden en de uitvoerbaarheid en draagvlak hiervoor besproken dient te worden met de sector. Gelet op de specialistische kennis die hiervoor vereist is dient deze kennis ingekocht te worden. Een stimuleringsregeling heeft uiteraard ook een financiële impact op de gemeentelijke exploitatie, doordat de inkomsten dalen en er extra ambtelijke inzet nodig is voor de handhaving. Kanttekening bij deze aanpak is dat het doelbereik enkel ziet op de gemeentelijke pachtpercelen die slechts een beperkt deel van het landbouwareaal in de gemeente Eersel zijn.

CLM geeft ter afronding de navolgende aanbevelingen

1. We adviseren de gemeente alle pachters te informeren over het kennistraject en terug te koppelen over de methoden voor duurzaam onkruidbeheer, de bevindingen bij de individuele begeleiding en de probleemonkruidenanalyse bij de landcoöperatie.
2. Het advies is meerkosten van niet-chemische alternatieven voor glyfosaat gericht op mechanisch onderwerken van groenbemesters en graszoden op een rij te zetten.
3. We adviseren de gemeente aansluitend een pachtkorting te overwegen voor de inzet van mechanisch onderwerken van groenbemesters en graszoden.
4. We adviseren de gemeente na te gaan hoe met pachters samenwerking rond duurzaam onkruidbeheer (zowel in openbaar groen als op pachtgronden) in de regio Eersel ingevuld kan worden.
5. Het advies is ook aan te sluiten bij het traject van provincie Noord- Brabant, Brabantse waterschappen en drinkwaterbedrijf Brabant Water over duurzame pachtvoorwaarden gericht op gewasbescherming. CLM coördineert dit traject in het kader van het programma 'Schoon Water voor Brabant'. Inmiddels is de gemeente Eersel hierbij betrokken, naast Den Bosch en Tilburg.

² Dit betreft het bijgevoegd rapport 'Gebruik van glyfosaat in de Nederlandse land- en tuinbouw en inventarisatie van alternatieven voor glyfosaat toepassingen'

Opvolging:

De doelstelling van het traject, zoals bepaald in het raadsvoorstel, is om het gebruik van niet-chemische alternatieven voor onkruidbestrijding te stimuleren. Zoals in het rapport van CLM te lezen valt is dit doel deels gehaald. Ter opvolging van de 1^e aanbeveling van CLM wordt het rapport *'Op weg naar glyfosaatvrije pacht in Eersel'* toegestuurd aan de pachters. De aangereikte informatie is bruikbaar voor agrariërs om stappen te zetten in het reduceren van glyfosaatgebruik.

De aanbevelingen 2 en 3, zijnde het in beeld brengen van kosten en het mogelijk geven van pachtkorting, vallen buiten de scope van de raadsopdracht. Hiervoor is dan ook geen uitvoeringskrediet beschikbaar. Gelet op de in de rapporten omschreven complexiteit en nuancering omtrent de toepassing van glyfosaat én vanwege het gebrek aan juridische afdwingbaarheid, handhaafbaarheid en draagvlak onder de pachters is het college van mening dat het uitzetten van een vervolgopdracht niet opportuun is. Ondanks dat de zorgen gedeeld worden ten aanzien van het gebruik van glyfosaat is dit een onderwerp dat vraagt om een integrale benadering (bij voorkeur) op landelijk of op Europees niveau. Dit omwille van een gelijk speelveld, een evenredige en eerlijke verdeling van kosten en wettelijk instrumentarium.

Aanbeveling 4 – aangaande samenwerking duurzaam onkruidbeheer – is als denkrichting ingebracht door de Landcoöperatie. Zoals wellicht bekend is de Landcoöperatie inmiddels opgeheven, hierdoor kan het gesprek hierover met hen niet direct voortgezet worden en moet gezocht worden naar een andere gesprekspartner hierover.

Aan de laatste aanbeveling (5) wordt invulling gegeven doordat de gemeente deelneemt aan het programma 'Schoon Water voor Brabant'. Ook mogelijke toekomstige kansen worden door het college aangegrepen en het onderwerp zal in de periodieke overleggen met ZLTO geagendeerd worden om vermindering van glyfosaatgebruik onder de aandacht te blijven houden.